

OLIMPIADA NAȚIONALĂ DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ, CLASELE IX-XII

Etapa județeană/a sectoarelor municipiului București

4 martie 2023

Clasa a IX-a

- Toate subiectele sunt obligatorii.
- Lucrările în care eseul/răspunsurile sunt precedate de titlu și/sau motto vor fi notate cu zero puncte.
- Timpul de lucru: trei ore.
- Total: 100 de puncte.

Citește cu atenție textele de mai jos.

A.

Afară de cărțile de școală, Ionică nu avea decât volumul de povești, pe care i l-a dat ca premiu la examen protopopol. Matei ăsta avea vreo treizeci. Albu rămase mut de admirație. [...] Erau cărți de povești. Între ele, *Robinson*, *Genoveva*, *Tilbuhog Lindă*, vreo douăsprezece volume cu haiduci: *Iancu Jianu*, *Tunsu*; erau și *Epistolia Maicii Domnului* și *Vămile Văzduhului* și o sumedenie de cărțicele cu coperte colorate cu chipuri ciudate: mici povestiri din viața „pieilor roșii din America”.

Ionică avu pentru întâia oară senzația că-i cu mult mai plăcut să citești povești decât să înveți lecțiile.

După ce dădu de cărțile lui Matei, se întâmplă, în câteva rânduri, să meargă mai puțin pregătit la școală și să deștepte mirarea profesorilor.

După întâia înfruntare, Ionică înțelese că trebuie să citească numai după ce isprăvea cu învățatul. Altfel, nu putea lupta cu plăcerea de a citi. Cartea cu povești îl ducea departe de realitate, de toate grijile, și-și uita de manuale.

La început, nu-i fu ușor să termine întâi lecțiile. Gândul îi zbura mereu la cartea pe care o citea. Cu ochii umbla pe rândurile manualului, dar se trezea că nu are nicio cunoștință din ce a citit. Îi trebuia câteva săptămâni până a putut armoniza învățarea din nou, cu toată temeinicia, a lecțiilor, cu patima cititului. Poate a fost lupta cea mai grea pe care a dat-o de când a venit la școală.

Când stătu biruitor, înțelese pentru ce proprietarul cărților, Matei, [...] a rămas corigent în fiecare clasă, deși era un băiat deștept. Acela citise și de zece ori fiecare volum din biblioteca lui, iar în clasa a doua începând, scotea cărți din biblioteca gimnaziului. De multe ori era pedepsit, fiindcă era prins citind, în cursul orelor cărți luate din bibliotecă.

Ionică Albu birui și, cu înțelegerea situației în care ar ajunge mergând pe urmele lui Matei și cu puterea lui de voință, se stăpâni.

Chiar după ce își putu prepara din nou fără greutate lecțiile, [...] capul îi era plin de minunatele povești pe care le citea. Uneori îi zbura gândul la ele și în orele de clasă și se întâmplă în câteva rânduri ca, provocat să răspundă la o întrebare la care nu știa alții, să privească zăpăcit la profesor, fără a ști despre ce era vorba.

Mustat și pentru neatentie, Ionică se sili să fie atent în clasă, înțelese că erau două lucruri pe care trebuia să le despartă de tot: cititul și școala.

Lupta nu fu ușoară, dar Ionică era hotărât să învingă și, prin postul Paștilor, reuși întru totul.

Dar acasă, după ce isprăvea cu învățatul, se cufunda în lumea aceea prea frumoasă a basmelor. Istoria lui *Alexandru Macedon*, *Robinson* și *Genoveva*, mai ales acestea trei, îi dezvăluiră o lume necunoscută, pe care nu o putea crede simplu basm, deși era mai frumoasă decât orice basm. După ce le citi, îi păru că lumea e cu mult mai largă decât știa el până acum. Adora pe Robinson pentru curajul și voința lui de a birui toate piedicile; simțea un fel de respect religios față de Genoveva, care a răbdat atâtea groaznice nenorociri pe nedrept și ardea de însuflețire pentru faptele lui Alexandru Macedon.

Sentimentele acestea nu-i fură trezite prin niciun manual din care învăța. Cunoștințele din ele erau frumoase, deși altele păreau că nu au niciun rost, nu-l făceau însă să trăiască mai adânc, mai intensiv, nici unele. Cum ar fi putut face așa ceva declinările și conjugările în cele trei limbi pe care le învăța sau problemele de aritmetică?

În acestea, se mărginea la bucuria și plăcerea de a le ști și de a se întrece cu alții în cunoașterea lor. În vreme ce cărțile citite acasă deșteptau coarde noi ale vieții, pe care o bănuia învăluită în strălucire și putere. [...]

Ceea ce-i însenină și mai mult viața lui nevinovată din aceste lecturi era faptul că și în povești, și în celelalte cărți citite, răul era totdeauna biruit de bine, urâtul era mereu învins de frumos. Satisfacția ce o avea făcând această constatare părea că-l întărește, că-i întărește voința și hotărârea de a birui orice piedică ce i se punea în cale. Mai ales că, și până acum, bucuria cea mai mare o avusese de câte ori nu s-a dat bătut în fața greutăților prin care a trecut. Ionică se simțea crescut în puteri și în curaj de câte ori reușea să ducă un lucru la bun sfârșit.

Ion Agârbiceanu, *Licean... odinioară* (1942)

B.

Nu vorbesc aici despre cărțile care mi-au fost citite de alții. Lectura este a ta. Lectura este întâlnirea solitară între carte și om. Este adevărat, cineva ți-a pus cartea în mână; dar tu ești cel care leagă cu ea raportul magic, descifrează jocul subtil cu reprezentările, cu fantezia. [...]

Eminescu, *Poesii... era peste tot... Somnoroase păsărele* îmi fusese cântec de leagăn. Când l-am citit prima dată pe Eminescu mi-e greu să spun. El este cu mine în conștiința mea de copil. [...] Prin Eminescu mi s-a revelat esența poeziei, care este aceea a unui mister ce produce fiori, *mysterium tremendum* [...]. Este secretul cuvântului de dincolo de cuvânt, al figurației misterioase pe care nu ajungi să ți-o reprezinți decât în lumina unor scurte străluciri, de fulger. Minunea e că, așa tainică în totalitatea ei cum este, figura de stil nu te aruncă în confuzie, dimpotrivă, îți dă prilejul unei bogate, supraabundente reflecții. Prin poezia lirică, cuvântul capătă un fel de improprietate stăpânită și sublimă. „Mă dor de crudul tău amor/A pieptului meu coarde” – ce vrea să spună? Cușca toracică este oare un instrument muzical, un fel de harfă sensibilă care simte durerea melodiei pe care o emite? Sau: „Somnul, vameș vieții”? Nu ascunde scurta metaforă o întreagă mitologie? Oare conștiința cuprinsă de somn atinge moartea, așa cum avea să mi se pară, mai târziu, în nopți halucinante? „Vama” ce este? Ca să treci fruntariile dincolo, și să revii, trebuie să plătești? Ce anume? [...]

Prin Eminescu, am descoperit lirica. Iar lirica mi-a arătat (confuz, la început, apoi mai clar, dar cu o limpezime mereu enigmatică) faptul că nu există, ca la Jules Verne, numai lumea extinsă a Pământului (ocolit spre răsărit de flegmaticul Phileas Fogg sau de mult mai tulburele Ishmael), dar și un spațiu interior și intim, a cărui cartografiere era tot așa de importantă pentru mine ca a globului pământesc. Această descoperire (implicită, nu aș fi fost capabil să vorbesc astfel despre ea) mi-a uscat gura, a sporit setea mea de poezie. [...]

Și așa, binișor, am ajuns la vreo cincisprezece ani. Auzisem despre Dostoievski ca despre o culme a literaturii. [...] De data asta, am luat hotărârea să citesc – fără să pierd un rând – *Crimă și pedeapsă*. Niciodată nu m-am apucat de o lectură cu mai mare gravitate, conștient că săvârșeam un act important. Și îmi asumam un risc, căci auzisem că te poți îmbolnăvi grav citind o carte atât de cumplită. Puteai să cazi la pat cu febră cerebrală. Exact ca personajul principal, Raskolnikov, după ce comite dubla crimă: zace patru zile întregi cu febră, în delir.

Citirea cărții a fost o aventură pe măsura așteptării. [...]

Am terminat cartea. Am ieșit din casă, am rătăcit îndelung pe străzile din cartier. Era o seară rece de noiembrie cu ceață; picături de apă mi se scurgeau în bronhii. Rarele felinare îmi apăreau cu un halou imens, „electricitate de lapte covăsit”, zice Arghezi. În scurta mea viață de până atunci îmi dădusem seama ce este vinovăția. Cunoscusem, prin propria experiență, remușcarea. Dar nu percepușem amploarea sentimentelor, lărgimea, profunzimea lor, *Crimă și pedeapsă* acționase asupra-mi ca o mașină care mă făcuse să cresc, să-mi amplific dimensiunile interioare. Dacă lumea era atât de cumplită, trebuia să fiu capabil să o înfrunt. Aveam o cheie.

Asta m-a îmbărbătat. M-am simțit fericit. Dar, mai ales, m-am simțit în stare, de atunci încolo, să înfrunt orice carte.

Ion Vianu, *Zece cărți prin care am început să devin om*, în volumul *Cărțile care ne-au făcut oameni* (2010)

Subiectul I

(30 de puncte)

Răspunde, pe foaia de concurs, la fiecare dintre următoarele cerințe.

1. Ilustrează, prin două exemple, o funcție a comunicării identificată în textul *Zece cărți prin care am început să devin om* de Ion Vianu. **5 puncte**
2. Prezintă rolul verbelor la modul indicativ, timpul perfect simplu în textul *Licean... odinioară* de Ion Agârbiceanu. **5 puncte**
3. Motivează prezența întrebărilor din textul *Zece cărți prin care am început să devin om* de Ion Vianu. **5 puncte**
4. Evidențiază un element de conținut comun celor două texte, valorificând câte o secvență relevantă. **5 puncte**
5. Susține-ți opinia despre semnificația următoarei secvențe din textul *Zece cărți prin care am început să devin om* de Ion Vianu: *Prin Eminescu, am descoperit lirica. Iar lirica mi-a arătat (confuz, la început, apoi mai clar, dar cu o limpezime mereu enigmatică) faptul că nu există, ca la Jules Verne, numai lumea extinsă a Pământului (ocolit spre răsărit de flegmaticul Phileas Fogg sau de mult mai tulburele Ishmael), dar și un spațiu interior și intim, a cărui cartografiere era tot așa de importantă pentru mine ca a globului pământesc.* **5 puncte**

Notă

Niciun răspuns nu va depăși 100 de cuvinte.

Pentru **conținut**, vei primi 25 de puncte, iar pentru **redactare**, vei primi 5 puncte (utilizarea limbii literare – 1 punct; logica înlănțuirii ideilor – 1 punct; ortografia – 1 punct; punctuația – 1 punct; respectarea precizării privind numărul de cuvinte – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, răspunsurile vor fi formulate în enunțuri.

Subiectul al II-lea

(35 de puncte)

Imaginează-ți că ești Matei, personaj din textul *Licean... odinioară* de Ion Agârbiceanu. Redactează o scrisoare adresată lui Ionică, de 150 – 300 de cuvinte, în care să surprinzi impresiile provocate de propria experiență de lectură în raport cu școala. Data redactării scrisorii este 4 martie 2023, iar localitatea, București.

Notă

Pentru **conținut**, vei primi 30 de puncte, iar pentru **redactare**, vei primi 5 puncte (utilizarea limbii literare – 1 punct; logica înlănțuirii ideilor – 1 punct; ortografia – 1 punct; punctuația – 1 punct; respectarea precizării privind numărul de cuvinte – 1 punct).

Subiectul al III-lea

(35 de puncte)

Scrive un eseu de 600 – 900 de cuvinte despre *devenirea umană prin experiența lecturii*, pornind de la cele două fragmente citate și valorificând experiența ta culturală.

Notă

În elaborarea eseului, vei respecta structura textului de tip argumentativ: *ipoteza*, constând în *formularea tezei/a punctului de vedere* cu privire la temă, *argumentația* (cu trei argumente/raționamente logice/exemple concrete etc.) și *concluzia/sinteza*.

Pentru **conținutul** eseului, vei primi 30 de puncte, iar pentru **redactare**, vei primi 5 puncte (utilizarea limbii literare – 1 punct; logica înlănțuirii ideilor – 1 punct; ortografia – 1 punct; punctuația – 1 punct; respectarea precizării privind numărul de cuvinte – 1 punct).

Punctajul pentru redactare se acordă numai dacă eseul are minimum 600 de cuvinte.

Inserarea de citate critice necomentate sau nerelevante pentru tema dată atrage după sine neacordarea punctajului maxim.